

Egy jeles gömöri emléke Lengyelországban

A gömöriek és a családtörténettel foglalkozó szakemberek számára minden bizonnyal nem ismeretlen **mihályfalusi Forgon Mihály** neve. Bár évtizedekig szinte egyetlen mondatot sem írtak le róla, ma már a családtörténeti kutatásban jártasak tudják, ennek a mihályfalusi kismemes ügyvédnek a munkája nélkül elképzelhetetlen lenne a gömöri családkutatás. Azt már viszont kevesebben tudják, hogy ez az igen nagy tehetségű és szorgalmú, fiatal tudós a lengyelországi Tarnów városában 1914. október 9-én halt bele a galíciai hadszíntéren szerzett sebeibe, ott is van eltemetve, a 202-es számú tömegsír 70-es számú halmába öt honvédtársával együtt. Végrendeletében azt kívánta, amennyiben nem ütközik nagyobb akadályokba, holttestét hozzák haza. Sajnos akadályokba ütközött. Dr. mihályfalusi Forgon Mihály porai máig Galíciában, Tarnów város egyik katonai temetőjében pihennek. Családja, testvéreinek leszármazottai, köztük is **Forgon Andor** máig ápolják a tudós emlékét, egy kis emlékszoba is nyílt fennmaradt hagyatékából. Idén június másodikán pedig Tarnów város napjának alkalmából a város Petőfiről elnevezett parkjában emlékoszlopot állítottak neki hívei. Aki Tarnów felé veszi útját, akarva akaratlan végigutazik azon az úton, amely az első világháborúban véres csaták helyszíne volt. Alig van falu ezen a vidéken, amelyben ne lenne hadisír, amelyben ne lenne katonai temető. Példásan rendben tartva, tudományosan

A kopjafa felirata

feldolgozva, megőrizve az utókornak mementóként, emlékeztetve az értelmetlen vérontásra, a háború borzalmaira. Furcsa hangulat lesz úrrá az utazón, látva, hogy az ismeretlenek, más nemzetiségűk mellett sokszor feltűnnek magyar nevek a keresztteken, köveken. Mihályfalusi Forgon Mihály

A Petőfi-park Tarnówban. a költő mellszobra felől. Forgon Mihály emlékoszlopa a bejárati kaputól balra található

A Gömörország zászlajával letakart emlékoszlopot Forgón Andor leplezte le

sírja ma már nincs meg, az egykori 202-es katonai temető helyén öreg nyírfákkal teli park van, amelynek rendbehozatalát a közeljövőben tervezi Tarnów város önkormányzata. Az emlékoszlopot Gömörország polgárai és **Balázs István** miskolci előadóművész és barátai állították idén június 2-án Tarnów város Petőfiről elnevezett, székelypark terén. Az

Sajógömör polgármestere, Zsíros Gábor koszorúz

emlékoszlopot Gömörország zászlajával leplezték le, a virtuális ország képviselőjében **Zsíros Gábor**, Sajógömör polgármestere koszorúzta meg, jelzésként, hogy bárhová is szakad akár haló porában is egy-egy gömör, a kései utódok megpróbálnak méltón emlékezni rá. Miért van erre szükség – kérdezheti bárki is. A válasz nagyon kézenfekvő. Ha már itthon nem lehet igazán méltón emlékezni nagyjainkra, akkor meg kell azt tenni a befogadó közegben, legyen az akár Lengyelország. Forgón Andor, a mihályfalusi emlékszoba működtetője ugyanis sajnálkozva azt tudta csak mondani, a falu egykori híres szülőtte éppen szülőfalujában kap kevés tiszteletet, éppen itt nincs arra befogadó közeg és akarat, hogy a neves szülőtről elnevezzék a falu iskoláját. Az okok ismeretlenek. Talán a régi rendszerből megmaradt rossz beidegződések, talán a nem megfelelő odafigyelés, talán csak emberi gyarlóság. Ezeknek a rossz tulajdonságoknak nincsenek birtokában azok a tarnóvi lengyelek, akik maguk is segítettek, dolgoztak az emlékoszlop felállításának megvalósítása ügyében. Aki még nem tapasztalta a saját bőrén, el sem képzelem, mennyire élő a lengyel–magyar barátság,

Az egykori katonai temető helye, ahol Forgón Mihály is nyugszik

mennyire fontos az ott élőknek a több évszázados jó kapcsolat, a **Báthory István** által megtestesített közös király személye, a **II. Rákóczi Ferenc** féle felkelés indulása éppen Lengyelhonból, a kimeríthetetlen messzi múltba nyúló kereskedelmi és családi kapcsolatok. Talán azért is a nagy szimpátia lengyelek és magyarok között, mert miként a magyar, úgy a lengyel nemzet is igen sokat szenvedett a történelem viharaitól. A mai lengyel gondolkodásban tapasztalataim szerint máig igen erős az egészséges nemzeti érzés, a hit, a keresztényi értékrend, a szabadságvágy. Van lengyelekben valami megfoghatatlan nyitottság, kedvesség, természetesség, segítőkészség és erős kötődés a múlt értékei és hagyományai iránt. Végig ezek az érzések sugározták be a kopjafaállítás eseményeit. Tarnów város polgármestere, **Mieczysław Bienin** például azt hangsúlyozta a kopjafa avatásán elhangzott beszédében, hogy Forgón Mihály nem idegen földben nyugszik, mert porai által Tarnów temetője magyar földre is változott. Ennél szebb, gesztusértékű kijelentéssel nem is örvendeztethette volna meg jobban a jelenlévő gömörieket. A kopjafát a miskolci **Kézművesek Háza** egyik alkotója, **Stiegelmayer Sándor** fa-

Balázs István köszönetet mond a kitüntetésért

ragta ki, eredeti gömörmihályfalusi motívumokat felhasználva. Felirata pedig mihályfalusi Forgon Mihály végakaratának egyik mondata: „Nagy célokat tűztem ki magam elé, melyeket csak kis részben valósíthattam meg.“ Az utókor értékelése azonban más, mert a nagy cél könyvalakban kiadott családtörténeti forrásmunkaként egy része ma is élő szellemi kincsévé vált a genaalógiai kutatásnak, a gömörkutatásnak.

*

Balázs István, aki átvehette a tarnóvi Lengyel-Magyar Baráti Társaság kitüntetését is, az emlékoszlop avatásán egyebek között a következőket mondta:

„Egykoron Magyarország egyik legpatinásabb vármegyéje volt Gömör és Kis-Hont, amelynek zöme az első világháborút követően az újonnan alakult Csehszlovák Köztársaság része lett.

A vármegye területén a magyar történelem és kultúra számos későbbi kiválósága élt és alkotott. Közéjük tartozik az 1885-ben született dr. Forgon Mihály is. Jogot végzett a budapesti tudományegyetemen, ahol azonban történelmi tárgyú előadásokat is hallgatott. 1908-ban fejezte be a tanulmányait, s az év végén már nyomdakész állapotban is volt az a hatalmas monográfiája, amely a következő évben jelent meg Kolozsvárott nyomtatásban *Gömör-Kishont vármegye nemes családai* címen, két kötetben. Mindössze 23 éves volt ekkor! Ebben az emlékparkban óhatatlanul a 26 évesen elesett költő, Petőfi Sándor jut az ember eszébe. Talán nem túlzás, nem erőltetett a párhuzam. Ahogyan Petőfi művei a magyar költészet örök értékei, Forgon Mihály

A gömörországi ée miskolci csapat egy része az emlékpark bejáratánál

munkája is a magyar geneológiai irodalom egyik tartós, nagy értéke, a gömörológianak, azaz a Gömör-kutatásnak pedig nélkülözhetetlen alapműve. Ráadásul mindketten a „harc mezején” estek el.

Forgon Mihályról – sok évtizedes felejtés és feledtetés – után 1990-ben jelent meg az első méltatás. Monográfiája újabb kiadásban 1997-ben, a Gömör-Kishonti Téka c. sorozatban jelent meg, s rövidesen szétkapkodták.

Az ember egy ilyen tragikusan korán végetért életpálya kapcsán óhatatlanul elgondolkodik: mi mindenre lett volna még képes ez a többre hivatott ember?! A kérdés költői, megválaszolhatatlan. Ő maga így fogalmazott végrendeletében: „*nagy célokat tűztem magam elé, melyeket csak kis részben valósíthattam meg.*”

Forgon Mihály tartalékos honvédhadnagy a miskolci 10. honvéd gyalogezred 10. századának parancsnokaként 1914. október 9-én délelőtt 10,00 órakor hűnyt el itt, Tarnówbán. Végrendeletében meghagyta: „*Kívánom, hogy a testemet, ha nagyobb nehézségekbe nem ütközik, a mihályfalusi ősi temetőbe helyezték örök nyugalomra, családom ezredéves földjébe, ahol ős apáink is nyugszanak egész az Árpádok óta. Ha ez nem lehetséges, úgy legalább egy maradandó emlékkövel jelezzék emlékemet!*”

Végakaratainak az utolsó mondatát teljesítették hozzártározói. Most, hogy ezt a fejfát felavathatjuk, 92 évvel a halála után, immár abban a városban is emlékezünk rá, ahol örökre lehunyta a szemét. Forgon Mihály fejfája újabb erős kapcsolatot jelent a magyar-lengyel barátság és együvértartozás történetében.”

Szász Zoltán

Partiumi író tábor gömöri szemmel

Bármennyire hihetetlennek hangzik is, a partiumi Nagyvárad közelebb van Rimaszombathoz, mint Pozsony! (A szellemi közelségről nem is beszélve.) Idén harmadik alkalommal volt szerencsém író társaimmal és barátaimmal, **Ardamica Zorán**nal és **Mizser Attilá**val együtt képviselni Gömört és annak tágabb vidékét a *III. Partiumi Író táborban*. Az idén az író tábor témája az 1956-os forradalomnak a

Partiumi Napok, Nagyvárad. A kép jobb szélén Ardamica Zorán és Mizser Attila

Kalász Márton, a Magyar Írószövetség elnöke • Szászi Zoltán felvétele

határokon túli hatásai voltak. Nem könnyű téma ez! Nem könnyű, kivált olyankor, amikor a forradalmi események résztvevőivel együtt, azoknak a saját bőrükön megtapasztalt élményei után kell arról beszélni, milyen nyomokat hagyott 1956 az akkori csehszlovákiai magyar közéletben. Az író táborban olyan igazi barrikádharccal találkozhattam, mint **Székelyhídi Ágoston**, aki debreceni diákként élte meg az 1956-os eseményeket. **Barabás Zoltán**, a tábor főszervezője igazi kényelmet, barátságos környezetet varázsolt a nagyvárad Góbé csárdájában az író tábor résztvevői számára. Közel félszázan vettek részt a III. Partiumi Író tábor rendezvénysorozatán. El kell mondani: 1956 megítélése egyáltalán nem egyértelmű még ma sem, fél évszázaddal az események után, s nem egyértelmű a résztvevők szempontjából sem. Egymásnak ellentmondó, mondhatni egymást megcáfoló emlékezések kavartak kemény, de tiszta hangvételi vitákat, szemléletek, álláspontok ütköztetésére került sor, értékrendek feszültek egymásnak. Volt akinek nem volt elég jó költő **Faludy György**, mások emblematikus személyiségként emlegették, volt aki **Petri György** verseit nem tartotta elég magyarnak, míg más ugyanazokat a verseket szinte áhítattal említette. Nincs tehát közmegegyezés az értékrendeket és megítéléseket illetően, ami nem is baj. Mert nem vagyunk egyformák, nem gondolkodhatunk ugyanúgy, s hál istennek ez így jól is van. A viták hangneme, a kulturált és demokratikus megnyilvánulások példaként szolgálhatnak a szlovákiai magyarok számára. Amit Nagyváradon, Ady városában megtanul az ember, az az európaiság, a tág horizontra való érzékenység, a nyitottság a vélemények befogadására, a tisztesség, a becsület, a korrektség és a kiállás. A III. Partiumi Író tábor résztvevői ebből a fényből táplálkozhattak, ebből hozhattak magukkal haza. Nagyvárad töltése hónapokig eltart, az alkotó szellem felüdülni ebben a multikulturális, európeér, fokozatosan megújuló városban, Partium mindenkori szellemi központjában

Nagyvárad barátaink, akik Gömörország születésekor is jelen voltak, még az idén, július utolsó hétvégéjén Szlovákiába látogatnak a *Szlovákiai Magyar Írók Társulása* által szervezett nyári író táborba.*

(szászi)

* A szerzőnek a cikkben hivatkozott emlékezése az *Agóra* rovatban olvasható